

เรื่องย่อบทละครเรื่องรามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1

THG1302

วิชาวรรณคดีเอกของไทย

ตอนที่ 1 ประกอบด้วยเรื่องราวเบ็ดเตล็ด โดยมักจะกล่าวถึงกำเนิดตัวละคร เช่น กำเนิดท้าวอโนมาตั้น กำเนิดท้าวลัสเตียน กำเนิดท้าวอัชบาล นารายณ์ปราบหนทก กำเนิดทศกัณฐ์และกุมภกรรณ กำเนิดพาลี สุครีพ และหนุมาน ฯลฯ และเรื่องแทรกบางเรื่อง

ตัวอย่างตอนหิรนต์ยักษฆ่าแผ่นดิน หิรนต์ยักษบำเพ็ญตบะจนพระอิศวรประทานพรให้มีฤทธิ์เดชยิ่งใหญ่ หิรนต์ยักษกำเริบถึงกับฆ่าแผ่นดิน พระอิศวรต้องตรัสสั่งให้พระนารายณ์อวตารเป็นหมาปราบ

ตัวอย่างคำประพันธ์ตอนหิรัญตย์ยักษ์ม้วนแผ่นดิน

๑ มาจะกล่าวบทไป
ห้าวหาญชาญณรงค์ฤทธา
อยู่ยังยอดเขาจักรวาล
ฤๅษีเทวาวีชาธร
ด้วยเพื่อนตั้งกิจพิธี
พระเป็นเจ้าให้พรอสุรา
อหังการอิมเฝ้ากำเริบใจ
สำแดงแผลงฤทธิ์อีกอัก

ถึงหิรัญตย์ยักษ์เกลี้ยกล้ำ
ปรากฏเลื่องชื่อลือขจร
ในพิมานทิพรัตน์ประภัสสร
เกรงฤทธิ์รอนทั้งโลกา
วินันตกคิริภูผา
รุ่งเรืองฤทธากล้านัก
จะผลาญให้บรรลัยทั้งไตรจักร
ขุนยักษ์ไถ่ม้วนแผ่นดิน ฯ

ตัวอย่างคำประพันธ์ตอนหิรณทัณฑ์ม้วนแผ่นดิน

๑ ครั้นถึงจึงเห็นหิรณทัณฑ์
หนีบสามแผ่นดินสุธาธาร

ทำฤทธิสิทธิศักดิ์สำแดงหาญ
ผ่านฟ้าก็แปลงอินทรีย์ ฯ

๑ กลับกลายเป็นพญาสุกร
กายนั้นเฝือกผ่องดังสำลี

เขี้ยวเพชรงามงอนจำรัสศรี
เข้าไล่ราวีอสุรา ฯ

กำเนิดกรุงศรีอยุธยา พระอิศวรตรัสสั่งให้พระอินทร์ลงไปหาที่สร้างเมืองให้อโนมาตั้น พระอินทร์ให้พระวิษณุกรรมสร้างเมืองในป่าทวารวดี อันเป็นที่อยู่ของฤๅษี 4 ตน คือ อจนคาวิ ยุคอัคระ ทหะ และยาตะมุณี พระฤๅษีทั้ง 4 ให้ชื่อเมืองนี้ว่า อยุธยา ทวารวดี แล้วพระอิศวรก็ให้ “อโนมาตั้น” ลงมาปกครอง

นักศึกษาคิดว่าที่มาของชื่อเมืองนี้มีที่มาจากอะไร

ตัวอย่างคำประพันธ์กำเนิดกรุงศรีอยุธยา

๑ เมื่อนั้น
ได้ฟังจึงตอบบัญชา
นับได้แสนปีประมาณไว้
อันนามกรเราสี่ตน
องค์นี้ชื่อ *ยุคอัคระ*
องค์โน้นชื่อ *ยาละมุนี*
อันองค์สมเด็จพระแสนยัน
พร้อมหมู่ฝูงเทพเทวัญ

ทั้งสี่พระดาบสพรตกล้า
แต่รูปมาอยู่ในอาณ
สร้างพรตอดใจจำเริญผล
รูปชื่อ *อจนคาวี*
องค์นั้นชื่อ *ททะฤาษี*
มีตบะพิธีเสมอกัน
เหตุใดลงมาจากสวรรค์
อัศจรรย์เป็นพันพันทวี ฯ

ตัวอย่างคำประพันธ์กำเนิดกรุงศรีอยุธยา

๑ เมื่อนั้น

ได้ฟังโกสีย์ก็ปรีดา

ชื่อทวารวดีพนาสนต์

อยู่บูรพาหน้าศาลเทพารักษ์

รูปจะบอกนามเมืองไว้

จงเอาสมญาปานี้

เรียกว่ากรุงศรีอยุธยา

จะเป็นที่สามโลกอภิวันท์

ทั้งสี่พระดาบสพรตกล้า

จึงว่าปานี้ประเสริฐนัก

ต้นฉัตรพระศูลีเป็นหลัก

ต้องด้วยลักขณาธานี

ให้เป็นมงคลเฉลิมศรี

กับนามเราทั้งสี่ประสมกัน

ทวารวดีเขตชั้นต์

พระเกียรตินั้นจะทั่วแดนไตร ฯ

ตอนที่ 2

เป็นตัวละครที่กล่าวถึงพระรามตรงกับในรามายณะ เริ่มตั้งแต่ทศรถทำพิธีขอลูก และมีเรื่องเกร็ดต่าง ๆ บางเรื่องก็แตกต่างจากรามายณะบ้าง เรียงลำดับได้ดังนี้

**ทศรถทำพิธีขอบุตร สักกุมารเรียนศิลปศาสตร์ พระรามพระลักษมณ์ปราบ
กากนาสูรกับบรีวาร พระรามได้นางสีดา พระรามรบรามสูร**

ตัวอย่างตอนพระรามได้นางสีดา

๑ โฉมเอ๋ยโฉมเฉลา
พระบิตุรงค์ขององค์อรไท
หวังหาคุเจ้าเยาวลักษณ์
พี่แจ้งข่าวเราร้อนทั้งอินทรี
มิได้คิดสิ่งซึ่งลำบาก
เป็นกุศลผลบุญได้สร้างมา
พี่จึงยกธนูขึ้นได้
ขอเชิญนางนงนุศราญ

ยุพเยาว์ผู้ยอดพิสมัย
ภูวนายเสียงศิลป์พระศุลี
ให้สมศักดิ์สุริยวงศ์เฉลิมศรี
ตั้งชีวีจะจากกายา
สู่ยากด้นด้นพงป่า
กับองค์วันดาอุพาพาล
เทพไทแจ้งสิ้นทุกสถาน
เยาวมาลย์ผินพัศตร์มาพาที

ตอนที่ 3 เล่าไว้ 3 เรื่องพาลีรบกับทรพี (เป็นเรื่องแทรก) พระราม ถูกเนรเทศ พระพรต พระสัตรุดอกตามพระราม

ตัวอย่าง ตอนพาลีรบกับทรพี ควายทรพีวัดรอยตีน
ทรพาผู้เป็นพ่อ เมื่อโตเท่าพ่อแล้วก็ทำพ่อมารบ ได้ฆ่าพ่อ
ตาย แล้วกำเริบเที่ยวทำใครต่อใครรบ จนถูกพระอิศวร
สาปให้ถูกพาลีฆ่าตายแล้วไปเกิดเป็นลูกพระยาขร ชื่อ
มังกรกรรม และถูกศรพระรามตาย

ทรพีทำพาลีรบ ได้เข้าไปรบกันในถ้ำ ทรพีถูก
พาลีฆ่าตาย ฝ่ายสุครีพเข้าใจผิดคิดว่าพาลีตายจึงปิดปาก
ถ้ำ เมื่อพาลีออกมาได้ก็เข้าใจว่าสุครีพคิดเป็นกบฏ จึงขับ
ออกจากเมือง

ตัวอย่างคำประพันธ์ ทรพีทำพาลีรบ

๑ จึ่งร้องว่าเหวยพานรินทร์

เขาลือว่ามีฤทธิ์ไกร

ตัวเราอยู่ในหิมเวศ

เทวาอารักษ์ทั้งจักรวาล

ถึงพระอิศวรบรมนาถ

เอ็งดีจงเร่งลงมา

๑ เมื่อนั้น

เสด็จเหนือสิงหาสน์บัณฺฑุช

กริ้วโกรธพิโรธคือไฟกัลป์

โจนจากปราสาทแก้วแววฟ้า

เจ้าเมืองขีดขินกรุงใหญ่

ผู้ใดไม่อาจจะต้านทาน

ก็ทรงเดชฤทธากลาหาญ

สะท้านท้อไม่ต่อศักดา

ก็ขยาดฤทธิ์ภูผู้แก่วกกล้า

เช่นฆ่าลองดูฤทธิรอน ๆ

พญาพาลีชาญสมร

ได้ยिनกาสรร้องมา

ฉวยชักพระขรรค์อันคมกล้า

สำแดงฤทธาเข้าราวี

ตอนที่ 4 เล่าถึงพระรามรบพिरาพ พระลักษมณ์รบกุมภกาศ นางสาวนักรา เกี่ยวพระราม ทศกัณฐ์ลักสีดา

สำมะนักรา • Samanakhua

ตัวอย่างนางสำมะนักราเกี่ยวพระราม ทศกัณฐ์เสด็จประพาสป่า
ใช้ให้ชีวหาสามีนางสำมะนักราอยู่เฝ้าเมือง ชิวหาแลบลิ้นปิดเมือง
เพราะทง่วงไม่ไหว ทศกัณฐ์กลับมาไม่ทราบว่ชีวหาใช้ลิ้นปิด
เมือง เห็นบ้านเมืองมืดมิด คิดว่าศัตรูปิดเมืองจึงขว้างจักรไปถูก
ลิ้นขาด ชิวหาตาย นับตั้งแต่นั้นมานางสำมะนักราก็เสียใจ ออก
เที่ยวป่า พบพระรามก็หลงรัก จึงแปลงกายเป็นนางมนุษย์ เข้า
เกี่ยวพระราม ครั้นพระรามปฐิเสธ นางก็เข้าทูลเตือนนางสีดา
พระลักษมณ์จึงตัดตีนมือนาง

ตัวอย่างคำประพันธ์ นางสามนักษาเกี่ยวพระราม

๑ เมื่อนั้น

แอบอยู่ที่ริมมรรคา

มีความประติพัทธ์กำหนดจิต

อย่างเฝื่องชำเลื่องเนตรคลาไคล

๑ เมื่อนั้น

ฟังเสียงฟังรสพจมาน

ซาบซ่านทุกขุมโลมา

ข้าชื่อสามนักษาทราวม้วย

ได้ผ่านลงการาชฐาน

.....

บุญนำมาพบพระทรงฤทธิ์

จะขออยู่ปรนนิบัติในกุฎี

จึงนวลนางสามนักษา

เห็นพระยอดฟ้าอย่าใจ

จะใคร่เซยชิดพิสมัย

เข้าไปน้อมเกล้าอัญชูลี ฯ

นางสามนักษายอดสงสาร

ปานอมฤตฟ้าอย่าใจ

ชายตาอ่อนคมประนมไหว้

เป็นน้องท่านไททศกัณฐ์

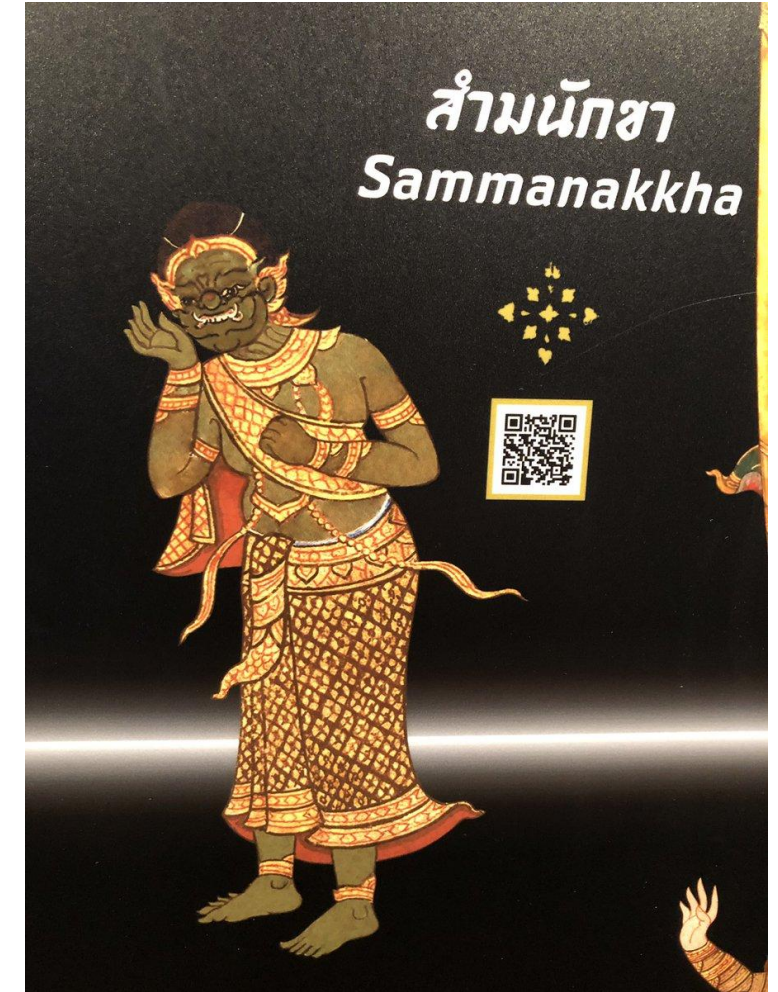
สนุกปานแดนดาวดึงส์สวรรค์

.....

สมคิดข้าบาทบพิตร

ไปกว่าชีวีจะวายปราณ ฯ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วรุณญา อัจฉริยะบดี สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชามนุษยศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ตอนที่ 5 คือพระรามได้พันธมิตรช่วยติดตามหาสีดา เล่าถึงพระรามช่วย สุครีพปราบพาลี หนุมานพาท้าวมหาชมพูมาเฝ้าพระราม เตรียมพล และเดินทัพ

ตัวอย่างคำประพันธ์ พระรามช่วยสุครีพปราบพาลี

๑ เมื่อนั้น

ได้ฟังโอรสพระอาทิตย์

ขุนกระบี่นี้คิดย่อท้อ

จำกูจะสำแดงฤทธิ์

คิดแล้วบัญชาประกาศิต

เราจะรดน้ำสรองไป

ตรัสพลางยืนขึ้นเหนืออาสน์

ชี้หัตถ์ไปชั้นดุชะฎี

องค์พระหริรักษ์จักรกฤษณ์

ทรงฤทธิ์ถวิลจินดา

ไม่อาจหาญต้านต่อเชษฐา

ให้ปรากฏแก่ตาประจักษ์ใจ

ถึงพี่ท่านมีฤทธิ์ไม่ฆ่าได้

ให้กันภัยพญาพาลี

งามดั่งเทวราชโกสิย

ภูมิสำแดงฤทธิ์รอน ๖

สุครีพ • Sukrip

ตอนที่ 6 ว่าด้วยเหตุการณ์เกี่ยวกับตัวหนุมาน ตอน เดินทางไปถวายแหวน

ตัวอย่างคำประพันธ์ หนุมานถวายแหวน

๑ บัดนั้น

ได้ฟังอัครราชบังอร

เมื่อพระองค์อยู่ด้วยพระทรงสังข์

ทูลพลาถถวายแหวนกับสไบ

สั่งว่าธำมรงค์พระเทวี

สดาอยู่เมื่อใกล้มรณา

อันพระภูษาสไบทรง

ซึ่งฝากไว้กับวานร

คำแหงหนุมานชาญสมร

ประนมกรแล้วทูลสนองไป

ข้ายังหามาเป็นข้าไม่

ของนี้ภูวนายให้มา

อสุรีถอดขว้างปักษา

ถวายพระจักราฤทธิรอน

ขององค์อัครเศสสายสมร

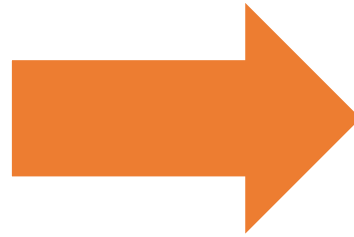
ภูธรให้เป็นสำคัญมา ฯ

ตอนที่ 7 ในช่วงนี้เป็นเรื่องการสงครามระหว่างฝ่ายพระรามกับฝ่ายทศกัณฐ์ มีความยาวมากกว่าตอนอื่น ๆ โดยเล่าถึง พิเภกถูกขับ การสืบข่าว เบญกายแปลง (นางลอย) จองถนน พระรามตั้งทัพ องคตสื่อสาร สู้ครีพหัทธัตถ์ ไมยราพสะกดทัพ คีกไมยราพ คีกลงกา ในคีกลงกา แบ่งการรบได้ดังนี้

คิกกุมภกรรณ

คิกอินทรชิต ครั้งที่ 1

คิกทศกัณฐ์ ครั้งที่ 1

พระญาติวงศ์และสัมพันธมิตรช่วย

ทศกัณฐ์รบ

มังกรกรรณขัดดาทัพ

คิกอินทรชิต ครั้งที่ 2

คิกอินทรชิต ครั้งที่ 3

สุขajarปลอมเป็นสีดา

คิกอินทรชิต ครั้งที่ 4

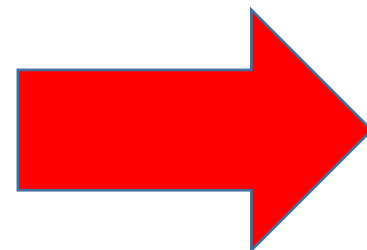
ทศกัณฐ์ทำพิธีอุโมงค์

ทำวมาลีวราชว่าความ

คิกทศกัณฐ์ ครั้งที่ 2

คิกทศกัณฐ์ ครั้งที่ 3

คิกทศกัณฐ์ ครั้งที่ 4

ตัวอย่างคำประพันธ์ตอนเบญกายแปลง (นางลอย)

๑ เมื่อนั้น

กมเกล้าฯ ฐฐูลีกร

๑ งามดั่งเมฆลานาริ

ลงยังฟากฝั่งชลาลัย

จึงเข้าอาศัยหยุดพัก

ยอกรร่ายเวทวิทยา

๑ กลายเป็นสิดานงลักษณ์

ทำต่ายลอยมาในนที

นวลนางเบญกายดวงสมร

บทจรออกมาแล้วเหาะไป ฯ

ข้ามมหานทีสมุทรใหญ่

เหนือที่ทัพชัยพระราม

สำนักกรมไทรใบหนา

อสุรานิमितอินทรีย์ ฯ

ดวงพักตร์แซมช้อยเฉลิมศรี

เรียวรีดั่งวายุพาจร ฯ

เบญกาย

ตอนที่ 8 ตอนนี้เป็นเหตุการณ์ภายหลังจากพระรามกลับสู่พระนครแล้ว

ท้าวมหาบาลเทพาสูรผู้ครองเมืองจักรวาลยกทัพมาแก้แค้นแทนทศกัณฐ์
ศึกท้าวจักรวรรดิแห่งมลิวัน
พระรามกริ้วสีดา
พระรามเดินดง
อภิเชกพระรามและนางสีดา
สองกุมารปราบคนธรรพ์

ตัวอย่างตอนพระรามกริ้วนางสีดา ขณะที่พระรามประพาสป่า นาง
อดุลปิตาจมาลวงสีดาให้เขียนรูปทศกัณฐ์ให้ดูแล้วนางอดุลปิตาจก็เข้า
สิงรูปนั้น สีดาจะลบเท่าใดก็ไม่ออก พระรามกลับมาพบเข้าก็แค้น
พระทัย ทรงดำริว่านางสีดาไม่ซื่อสัตย์ ให้พระลักษมณ์นำไปฆ่า แต่พระ
ลักษมณ์ปล่อยนางไป และเอาหัวใจกว้างมาถวายพระรามแทนหัวใจ
สีดา นางสีดาไปอาศัยอยู่กับพระฤๅษีวชิรมฤค และประสูติโอรสองค์หนึ่ง
และพระฤๅษีชุบขึ้นอีกองค์หนึ่ง แล้วให้นามว่า พระมงกุฎและพระลบ

ตัวอย่างคำประพันธ์ตอนพระรามกรีวนางสีดา

๑ เมื่อนั้น

ได้ฟังยังกริ้วโกรธา

เหม่เหม่ดูคู่อีทรลักษณ์

เสียแรงกูรักตั้งดวงใจ

ลอบเขียนรูปชูไว้ชมเล่น

อนิจจาไม่รู้วากาลี

ทำศึกป้อมปางตัวตาย

มั่นแหม่นว่ารักอสุรา

ว่าแล้วตรัสสั่งพระลักษมณ์

เร่งเร็วจงพาตัวไป

อย่าให้แจ้งถึงสามพระมารดา

จะดูใจอีกกาลกิณี

พระตรีภพลบโลกนาถา

กระเทียบบาทชี้หน้าแล้วตรัสไป

ชั่วช้าอัปลักษณ์หยาบใหญ่

ควรหรือเป็นได้เพียงนี้

ครั้นเห็นชัดใสเอาทาสี

เสียทีไปตามเอามิงมา

กลับเป็นแสนร้ายสองหน้า

กูจะรับมิงมาด้วยอันใด

อีสีดาจกเลี้ยงไว้ไม่ได้

ฆ่าเสียแต่ในราตรี

แหวะดวงจิตมาให้พี่

ที่มันแพศยาอาธรรม ๖

พระลักษมณ์ • Phra Lak

รายการอ้างอิง

สมพร สิงห์โต. (2520). ความสัมพันธ์ระหว่างรามายณะ ของวาลมิกิ และ
รามเกียรติ์ พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 1. หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการ
ฝึกหัดครู.

<https://sites.google.com/site/ramkeiyr/>

<https://holenhello.com/collections/all-prodcuts>

